

Guía Docente				
Datos Identificativos				2019/20
Asignatura (*)	Globalización, medio ambiente e poboación		Código	615G01409
Titulación				
Descriptores				
Ciclo	Período	Curso	Tipo	Créditos
Grao	1º cuatrimestre	Cuarto	Optativa	4.5
Idioma	Castelán			
Modalidade docente	Presencial			
Prerrequisitos				
Departamento	Socioloxía e Ciencias da Comunicación			
Coordinación			Correo electrónico	
Profesorado	Cortés Vázquez, José Antonio		Correo electrónico	j.a.cortes@udc.es
Web				
Descripción xeral	O principal obxectivo deste curso é introducir o campo da Socioloxía ambiental, proporcionando nocións teóricas e metodolóxicas claves para a interpretación das ligazóns entre os procesos de globalización (económica, política, cultural, social) e a actual crisis ecolólica e ambiental. O avance da ciencia e a tecnoloxía xera novas pautas de relación social; a globalización económica impón novas formas de distribuír os costes e problemas ambientais; a expansión da conciencia ecoloxista crea novos marcos políticos. A análise destes fenómenos e outros similares require unha perspectiva sociolóxica crítica que pescude nas dinámicas sociais e relacions de poder que condicionan como nos relacionamos co medio que nos rodea; e que nos axude a pensar e propoñer alternativas que sexan social e ambientalmente más xustas.			

Competencias do título	
Código	Competencias do título

Resultados da aprendizaxe			
Resultados de aprendizaxe			Competencias do título
Interpretar a evolución das sociedades contemporáneas e a súa relación co medio ambiente no marco das estruturas económicas e financeiras globais		A8 B3 B26	
Avaliar as interaccións entre a poboación e as capacidades dos recursos naturais disponibles.		A4	B16
Elaborar indicadores para a medición de procesos sociais relacionados co uso dos recursos naturais e as súas consecuencias sobre a desigualdade social.		A14 A17	B1 B3
Redactar informes analíticos de fenómenos sociais que permitan o seu estudo empírico e ofrecen evidencias sobre ferramentas teóricas para o estudo das causas da desigualdade social e as súas implicacións.		A4 A8 A14 A17	B1 B3 B26 C1

Contidos	
Temas	Subtemas
Tema 1. Introdución á socioloxía ambiental	O tema ambiental ao longo da historia da disciplina; xurdimento do paradigma socioambiental nos 70; actuais formas de aproximación ás relacións sociedade-ambiente.
Tema 2. Coñecer o medio, gobernar o medio	Deconstrucción do dualismo sociedade ? natureza; distintas formas de coñecemento ambiental; coñecemento tradicional vs coñecemento experto; o rol da ciencia e a tecnoloxía na crisis ecolólica; Exemplos prácticos: comunidades costeiras, sobrepesca e destrucción de pesquerías.

Tema 3. Neoliberalismo, extractivismo e políticas de conservación	Apuntes de ecoloxía política; análise da relación economía - sociedade - medio ambiente; desenvolvemento sostenible; capitalismo e neoliberalismo verde; New Green Deal e auxe do extractivismo; Exemplos prácticos: cambio climático, espazos naturais protexidos, minería.
Tema 4. Movementos sociais e xustiza ambiental	Desenvolvemento do ambientalismo e do ecoloxismo; tipos de ecoloxismo; axenda da xustiza ambiental e participación cidadá; Exemplos prácticos: movementos ambientais na Galiza.

Planificación

Metodoloxías / probas	Competencias	Horas presenciais	Horas non presenciais / traballo autónomo	Horas totais
Sesión maxistral	A4 A8 B16 B26	16	32	48
Obradoiro	A14 A17 B1 B3 C1	8	12	20
Análise de fontes documentais	A4 A8 A14 B3 B16 B26 C1	8	12	20
Traballos tutelados	A4 A8 A14 A17 B1 B3 B16 B26 C1	1	19.5	20.5
Atención personalizada		4	0	4

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientativo, considerando a heteroxeneidade do alumnado

Metodoloxías

Metodoloxías	Descripción
Sesión maxistral	Exposición oral por parte do profesor dos aspectos fundamentais da materia. As exposicións complementaranse co uso de medios audiovisuais e a introdución dalgunhas preguntas dirixidas aos estudiantes.
Obradoiro	Sesións prácticas nas que os estudiantes traballarán baixo a atención personalizada do docente. Consistirán en definir e elaborar cada unha das partes do traballo a entregar para a avaliación da materia. Manexaranse distintas fontes bibliográficas.
Análise de fontes documentais	Comentario crítico e debate na aula, sobre fontes documentais (lecturas, documentos audiovisuais, información estatística...) recomendados polo profesor para cada tema.
Traballos tutelados	Realización por parte do alumnado dun traballo escrito, según dos modalidades distintas. O traballo exporase na aula.

Atención personalizada

Metodoloxías	Descripción
Obradoiro	Nos talleres traballarase coa guía e a axuda necesaria do profesor. Tamén se poden programar as tutorías que os alumnos consideren necesarias. Dispoñibilidade virtual vía correo electrónico. Para o alumnado con reconocimiento de dedicación a tempo parcial e dispensa académica de exención de asistencia, acordarase ao comezo de curso un calendario específico de tutorías compatible coa súa dedicación así como unha serie de tarefas para a súa implicación continuada e activa.

Avaliación

Metodoloxías	Competencias	Descripción	Cualificación
--------------	--------------	-------------	---------------

Traballos tutelados	A4 A8 A14 A17 B1 B3 B16 B26 C1	Para os traballos tutelados haberá dúas formas de avaliación, ambos baseados en traballos en grupo: Opción A. Realización dun estudo tutelado da mobilidade entre alumnos, PDI e PAS da Facultade de Socioloxía da UDC. Este estudo busca coñecer os hábitos de mobilidade e o grao de conciencia ambiental na facultade, así como identificar as claves para promover hábitos más sostibles medioambientalmente. Os seus resultados avaliaranse en clase conforme á calidade nas fases de deseño da investigación, traballo de campo e análise. De obter a máxima cualificación, as conclusións serían incorporadas á Ecoauditaría da facultade e formarían parte do plan de acción para a obtención do certificado Green Campus, có debido recoñecemento aos seus autores/as. Opción B. Realización dun traballo teórico en grupo sobre un tema relacionado co tema dos impactos ecolóxicos e ambientais na Galiza. Este traballo consistirá na elección dun tema pertinente, revisión bibliográfica en profundidade a través da literatura sociolóxica e outras fontes de información e definición do problema e do estado da cuestión en investigación sociolóxica. O resultado deste traballo presentarase en formato póster, sendo avaliado na clase e posteriormente exposto e presentado en público na facultade no marco dunhas xornadas sobre Ciencias Sociais e Problemas Ambientais da Galiza. Os temas serán de libre elección por parte dos alumno/as, previa consulta co profesor do curso.	80
Análise de fontes documentais	A4 A8 A14 B3 B16 B26 C1	Realización individual de comentario de texto crítico de dúas lecturas recomendadas con relación directa coa materia do curso. A realización desta análise crítica non é obligatoria para superar o curso, pero aporta un 20% da nota final.	20

Observacións avaliación

NOTA: A asistencia é obligatoria polo que non se pode faltar a máis de tres clases sen xustificación

Observación para o alumnado conrecoñecemento de dedicación a tempo parcial e dispensa académica de exención de asistencia: O/o alumno/a deberá porse en contacto co profesor canto antes. Na primeira e segunda oportunidade os criterios de avaliación rexeranse de acordo á realización dun traballo teórico (recensión/análise crítico de lecturas indicadas polo profesor) e práctico (realización do traballo de investigación bibliográfica) e na que o/o alumno/na terá que demostrar alcanzar ascompetencias e os resultados de aprendizaxe da materia. O traballo teórico terá un peso do 20% e o práctico do 80%, é obligatoria a realización de ambos para superar a materia. O profesor porá en práctica diversas estratexias de acordo ás necesidades que se expoñan para facilitar ao alumnado nestas circunstancias o seguimento activo da materia e a súa atención personalizada.

Fontes de información

Bibliografía básica	<p>As lecturas básicas son: Haraway, Donna (2015) El patriarcado del osito Teddy. Taxidermia en el Jardín del Edén. Barcelona: Sans Soleil. (Texto clave para tema 2) Razmig Keucheyan (2016) La naturaleza es un campo de batalla. Ensayo de ecología política. Madrid: Clave Intelectual (Texto clave para Tema 3) Outras fontes de información complementarias (a complementar durante o curso con más textos): BAUMAN, Z. (2001), La globalización: Consecuencias humanas, México, Fondo de Cultura Económico. BECK, U. (1999), ¿Qué es la globalización? Falacias del globalismo, respuestas a la globalización, Buenos Aires, Editorial Paidós: 43-98. HARDIN, G. (1968). The tragedy of commons, pp.1243-1248. Science, 162 Harvey, David (2007) Breve Historia del Neoliberalismo. Madrid: AkalLatour, Bruno (2007) Nunca fuimos modernos. Ensayos de antropología simétrica. Buenos Aires: Siglo XXI editores MARTÍN PALMERO, F. (Ed.) (2004). Desarrollo sostenible y huella ecológica. Netbiblo, Coruña Martinez-Alier, J (2005) El ecologismo de los pobres. Barcelona: IcariaO?Connor, J. (2001) Causas naturales. Ensayos de marxismo ecológico. Mexico: Siglo XXISASSEN, S. (2007), Una sociología de la globalización, Buenos Aires, Editorial Katz: 125-164 Zizek, S. (2010) Primero como tragedia, después como farsa, Madrid: Akal. - BAUMAN, Z. (2007), Vida de consumo, Buenos Aires, Fondo de cultura económica de Argentina.- Castells, M (1997): ?La era de la información: economía, sociedad y cultura?. Alianza, Madrid.- FERNÁNDEZ, F. (1989), ?Políticas demográficas y vocación democrática. Anotaciones al margen de la ponencia de Juan Salcedo?, Revista del Centro de Estudios Constitucionales, 2: 225-239.- FERNÁNDEZ, F. (2005), ?Ética y políticas demográficas en la pléthora miserable?, (http://www.paginadigital.com.ar/articulos/2005/2005terc/educacion2/etica-filosofia-271105.asp) - HARDIN, G. (1968), ?The tragedy of commons?, Science, 162: 1243-1248.- Isaac, SL (1989): ?Population policy: a manual for policymakers and planners?. Columbia U.P., Columbia.- Livi Bacci, M (1990): ?Historia mínima de la población mundial?. Ariel, Barcelona.- Losada, A (2001): ?Mig</p>
---------------------	---

Bibliografía complementaria	- BAUMAN, Z. (2007), Vida de consumo, Buenos Aires, Fondo de cultura económica de Argentina.- Castells, M (1997): ?La era de la información: economía, sociedad y cultura?. Alianza, Madrid.- FERNÁNDEZ, F. (1989), ?Políticas demográficas y vocación democrática. Anotaciones al margen de la ponencia de Juan Salcedo?, Revista del Centro de Estudios Constitucionales, 2: 225-239.- FERNÁNDEZ, F. (2005), ?Ética y políticas demográficas en la plétora miserable?, (http://www.paginadigital.com.ar/articulos/2005/2005terc/educacion2/etica-filosofia-271105.asp) - HARDIN, G. (1968), ?The tragedy of commons?, Science, 162: 1243-1248.- Isaac, SL (1989): ?Population policy: a manual for policymakers and planners?. Columbia U.P., Columbia.- Livi Bacci, M (1990): ?Historia mínima de la población mundial?. Ariel, Barcelona.- Losada, A (2001): ?Migraciones, globalización y desarrollo económico?. CEPAM, Santiago.- Martín Palmero, Federico (editor) (2004): ?Desarrollo sostenible y huella ecológica?. Netbiblo, Coruña.- Miguel, JM (1985): ?Políticas de población?. Espasa-Calpe, Madrid.- Novela: Iyer, Pico (2000), El alma global: jet lag, centros comerciales y la búsqueda del hogar, Madrid, Kailas.- Observatorio Metropolitano (2007), Madrid, ¿la suma de todos? Globalización, territorio y desigualdad, Madrid, Observatorio Metropolitano.- OLIVERA, L. (2005), ?Los cornucopianos ganan? (http://arvo.net/demografia/los-cornucopianos-ganan/gmx-niv409-con10939.htm)- Papalia, D (2005): ?Desarrollo humano?. Mc-Graw Hill, Madrid.- Reinhard, M (1996): ?Historia de la población mundial?. Ariel, Barcelona.- Saskia Sassen: ?Ciudad global y la lógica de la expulsión del neoliberalismo?. http://www.youtube.com/watch?v=7Dc-2v_YjJ4 - Sassen, S (2001): ?¿Perdiendo el control? La soberanía en la era de la globalización?. Bellaterra, Barcelona.- Sassen, S (2003): ?Los espectros de la globalización?. FCE, Madrid.- SASSEN, S. (2007), Una sociología de la globalización, Buenos Aires, Editorial Katz: 125-164- Sen, A (1997): ?Bienestar, justicia y mercado?. Paidós, Barcelona.- SEN, A. (2007), Identidad y violencia, Buenos Aires, Editorial Katz.- Tamames, R (1995): ?Ecología y desarrollo sostenible: la polémica sobre los límites al crecimiento?. Alianza, Madrid.- Vallin, J (1995): ?La población mundial?. Alianza, Madrid.
-----------------------------	---

Recomendación

Materias que se recomienda cursar previamente

Economía política/615G01104

H^a política e social contemporánea/615G01109

Análise de políticas públicas/615G01401

Crecemento e desenvolvemento económico/615G01404

Materias que se recomienda cursar simultaneamente

Acción colectiva e cooperación social/615G01416

Risco, cultura e medio ambiente/615G01417

Materias que continúan o temario

Observación

Recomendacións:
1.- A entrega dos traballos documentais que se realicen nesta materia:
1.1. Solicitarase en formato virtual e/ou soporte informático
1.2. Realizarase a través de Moodle, en formato dixital sen necesidade de imprimilos
1.3. De se realizar en papel:- Non se emplegarán plásticos.- Realizaranse impresións a dobre cara.- Empregarase papel reciclado.- Evitarase a impresión de borradores.
2.- Débese facer un uso sostible dos recursos e a prevención de impactos negativos sobre o medio natural
3.- Débese ter en conta a importancia dos principios éticos relacionados cos valores da sostenibilidade nos comportamentos persoais e profesionais
4.- Segundo se recolle nas distintas normativas de aplicación para a docencia universitaria deberase incorporar a perspectiva de xénero nesta materia (usarase linguaxe non sexista, utilizarase bibliografía de autores de ambos os性別s, propiciarase a intervención en clase de alumnos e alumnas...)
5.- Traballarase para identificar e modificar prexuízos e actitudes sexistas, e influírse na contorna para modificalos e fomentar valores de respecto e igualdade
6.- Deberanse detectar situacions de discriminación por razón de xénero e proporanse accións e medidas para corrixilas
7.- Facilitarase a plena integración do alumnado que por razón físicas, sensoriais, psíquicas ou socioculturais, experimenten dificultades a un acceso axeitado, igualitario e proveitoso á vida universitaria

(*)A Guía docente é o documento onde se visualiza a proposta académica da UDC. Este documento é público e non se pode modificar, salvo casos excepcionais baixo a revisión do órgano competente dacordo coa normativa vixente que establece o proceso de elaboración de guías

